

چه مترین کاری که می‌توانیم برای کودکانمان انجام دهیم چیست؟

کتاب خواندن درمان روح و روان

چهل و سه مقاله درباره نقش شگفت‌انگیز
کتاب و مطالعه برای کودکان و نوجوانان

گردآوری و ترجمه: مرجان آقبلاغی

مهمنترین کاری که می‌توانیم برای کودکانمان انجام دهیم چیست؟

کتاب خواندن درمان روح و روان

(۴۳) مقاله درباره نقش شگفت‌انگیز کتاب و مطالعه برای کودکان و نوجوانان)

با آثاری از: ویکتوریا تایلور، ژاکوب کاپلر، مت ریچتل، گریس سوستیو،
تام جاکوب، ماری اسمیت، دیویدوارام و...

گردآوری و ترجمه: مرجان آفیلاغی

اسفند ۱۳۹۸

سرشناسه: آقبلاغی، مرجان، ۱۳۵۸ - گرددارنده، مترجم

عنوان و نام پدیدآور: کتاب خواندن درمان روح و روان؛ (۴۳) مقاله درباره نقش شگفتانگیز کتاب و مطالعه برای کودکان و نوجوانان) با آثاری از: ویکتوریا تایلور، ژاکوب کاپلر، مت ریچتل، گریس سوستیو، تام جاکوب، ماری اسمیت، دیوید وارام و ... پژوهش و ترجمه مرجان آقبلاغی.

مشخصات نشر: تهران: خانه کتاب، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص، ۲۱/۵ × ۱۴/۵ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۳۴-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: بالای عنوان مهم‌ترین کاری که می‌توانیم برای کودکانمان انجام دهیم چیست؟

عنوان دیگر: (۴۳) مقاله درباره نقش شگفتانگیز کتاب و مطالعه برای کودکان و نوجوانان) با آثاری از: ویکتوریا تایلور، ژاکوب کاپلر، مت ریچتل، گریس سوستیو، تام جاکوب، ماری اسمیت، دیوید وارام و ...

عنوان دیگر: مهم‌ترین کاری که می‌توانیم برای کودکانمان انجام دهیم چیست؟

موضوع: کودکان - کتاب و موارد خواندنی Children-Books and reading

موضوع: نوجوانان - کتاب و موارد خواندنی Teenagers-Books and reading

موضوع: ادبیات کودکان و نوجوانان Children's literature

ردیبندی دیوبی: ۰۲۸/۵ Z1037

شماره کتابشناسی ملی: ۵۹۸۶۹۳۵

۶۹۰

عنوان: کتاب خواندن درمان روح و روان

مهم‌ترین کاری که می‌توانیم برای کودکانمان انجام دهیم چیست؟

گردداری و ترجمه: مرجان آقبلاغی

ناشر: خانه کتاب

طراحی جلد: علیرضا کرمی

صفحه‌آرا: عسگر ابراهیمی

نوبت چاپ: اول، اسفند ۱۳۹۸

شماره‌گان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۲-۵۳۴-۴

چاپ و صحافی: چاپ شادرنگ

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، بین صبا و فلسطین جنوبی، پلاک ۱۰۸۰،

مؤسسه خانه کتاب تلفن: ۸۸۳۴۲۹۸۵

فهرست

۷	مقدمه ناشر
۹	مقدمه مترجم
۱۱	چگونه نوجوانان به کتابخوانی ترغیب می‌شوند؟
۱۴	چرا باید به ادبیات کودک توجه شود؟
۱۶	برای خرید کتاب کودک هزینه کنید
۱۸	کتاب خواندن ترس را در کودکان کاهش می‌دهد
۲۰	فرهنگ شفاهی کودکان را از مطالعه دور می‌کند
۲۲	کتاب‌های کودکان و دنیای غیرواقعی
۲۴	چگونه بچه‌ها را به مطالعه تشویق کنیم؟
۲۶	کودکان از کتاب‌های مصور بیشتر لذت می‌برند
۲۸	مطالعه، معالجه ذهن و روان
۳۰	مطالعه، کلید زیبا نوشتمن برای کودکان و بزرگسالان
۳۲	جهان کودکان چگونه با کتاب شکوفا می‌شود؟
۳۵	اهمیت جذابیت کتابخانه برای کودکان
۳۷	مطالعه، راهی برای شناخت کودک از خود
۳۹	منفعت کتاب خواندن برای کودکان یک ساله
۴۱	دوباره‌خوانی بیشتر به کودکان می‌آموزد
۴۳	فرهنگ مطالعه چگونه در خانواده زنده می‌شود؟
۴۶	محبوبیت کتاب‌های صوتی برای کودکان
۴۸	عشق به کتاب را بیاموزیم

کودکان چگونه گوش سپردن به کتاب را می‌آموزند؟	۵۰
چگونه کودکان را با کتابخانه آشنا کنیم؟	۵۲
کتاب خواندن درمانی شگفت‌انگیز	۵۴
حق انتخاب، عاملی برانگیزende برای مطالعه کودکان	۵۶
کتاب یا فیلم، کدامیک مقدم‌ترند؟	۵۸
کودکان آشنا با کتاب از هفتاد درصد آسیب‌های اجتماعی دورند	۶۰
مهارت مطالعه کودکان با کتاب‌های تصویری	۶۲
نقش کتاب در آینده کودکان	۶۴
دنیای بدون ادبیات یعنی دنیای بی‌فرهنگی	۶۶
ویژگی کتاب درمانی برای کودکان	۶۸
مطالعه هنگام خوابیدن تمرکز کودکان را افزایش می‌دهد	۷۰
مطالعه اصولی استعدادهای پنهان را شکوفا می‌کند	۷۲
بهترین سن برای آموزش مطالعه از ششم‌ماهگی تا پنج‌سالگی	۷۴
پنج راه غیرمستقیم برای تشویق کودکان به مطالعه	۷۶
مطالعه اساسی‌ترین مهارت زندگی	۷۸
چرا بعضی کتاب‌ها برای بچه‌ها جذاب نیستند؟	۸۱
کودکان کتابخوان در پیری کمتر دچار آلزایمر می‌شوند	۸۳
کتاب خوب برای کودکان چه ویژگی‌هایی دارد؟	۸۵
چگونه ذهن کودکان با کتاب پویا می‌شود؟	۸۷
مطالعه اساسی برای کسب موفقیت در دوران مدرسه	۸۹
بچه خوب محصولی از کتاب خوب	۹۱
مطالعه، مهم‌ترین مهارت برای کودکان	۹۳
کتاب منبعی برای افزایش رشد عقلی و عاطفی کودکان	۹۵
ذهنیت پویایی اهل مطالعه	۹۷
فقط کتاب خواندن کافی نیست	۹۹

مقدمه ناشر

کتاب دریچه‌ای است به دنیای شگفتانگیز علم و دانش، و کتابخوانی راهی است برای پرورش استعدادهای انسان که با نهادینه شدن آن در خانواده، جامعه به سمت پیشرفت و تکامل سوق داده می‌شود. پایین بودن میزان مطالعه در ایران به دلیل بی‌توجهی خانواده‌ها به فرهنگ مطالعه در کودکی است. خانواده یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار در ترویج فرهنگ کتابخوانی و مطالعه فرزندان محسوب می‌شود و نقش بسزایی در تربیت اخلاقی و روانی و رشد اجتماعی کودکان ایفا می‌کند. حال اگر والدین بخشی از زمان خود را در شب‌انه‌روز به مطالعه اختصاص دهند، فرزندان آنان نیز از کودکی با مشاهده الگوهای رفتاری مناسب، مطالعه را در خانواده می‌آموزند و با کتاب آنس و الفت گرفته و آن را بخشی از فعالیت‌های روزانه خود قرار می‌دهند و بدین ترتیب مطالعه در زندگی آینده آنان نهادینه می‌شود.

تحقیقات نشان داده است بیشتر کسانی که به کتاب و کتابخوانی علاقه دارند، والدینی داشته‌اند که در دوران کودکی لحظات شیرین و گرمی را در هنگام خواندن اشعار و داستان‌ها برای آن‌ها ساخته و پرداخته‌اند. برای تبیین این موضوع در این کتاب راهکارهایی برای مسائل مهمی همچون زنده کردن فرهنگ مطالعه در خانواده، چگونگی تشویق و ترغیب کودکان و نوجوانان به کتابخوانی، اهمیت جذابیت کتابخانه برای کودکان، نقش کتاب در آینده کودکان، ویژگی‌های کتاب خوب و همچنین تأثیرات روان‌شناسی کتاب مانند

منبعی برای افزایش رشد عقلی و عاطفی کودکان، جلوگیری از فراموشی در پیری، کتاب درمانی، پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی و ... ارائه شده است. فرهنگ کتاب و کتابخوانی و میزان مطالعه هر جامعه یکی از شاخص‌های توسعه بهشمار می‌آید. این کتاب با ارائه شیوه‌های عادت به مطالعه و پرورش آن در کودکی تهیه و منتشر شده است. به امید آن که با اجرا آن در خانواده، در آینده افراد علاقمند به مطالعه تربیت شوند که علاوه بر این که برای خود و آینده‌شان مفید هستند، برای جامعه مثمر ثمر واقع شوند و ایران دیگری بسازند. در پایان هم از مترجم کتاب سرکار خانم مرجان آقبلاغی که برای گردآوری و ترجمه مقالات سودمند در حوزه مطالعه کتاب زحمت کشیده‌اند، و نیز از همه همکارانم در بخش ویرایش و انتشارات مؤسسه خانه کتاب که آماده‌سازی فنی آن را به خوبی سرانجام بخشیدند، سپاسگزاری می‌کنم.

نیکنام حسینی پور

مدیرعامل خانه کتاب

مقدمه مترجم

«بهمشت» کتابخانه‌ای بی‌انتها

شاید مهم‌ترین و البته بهترین اختراع بشر تا امروز کتاب بوده است. در واقع کتاب به معنای خاص آن تاکنون یکی از مهم‌ترین منابع برای بالا بردن آگاهی انسان‌ها به حساب می‌آید و با مطالعه کتاب بوده که اطلاعات و آگاهی بشر به دانش فراگیر تبدیل شده است. بفرغم گسترش دنیای نو و ورود به عصر تکنولوژی و مواجهه با اطلاعات و نوشته‌های بی‌شمار در فضای مجازی، اطلاعات و دانستنی‌های جدید هنوز هم نتوانسته جایگزین مناسبی برای کتاب باشد. این در حالی است که فقط یکی از تحقیقات گروهی از روان‌شناسان دانشگاه میشیگان درباره بهره‌مندی از کتاب‌های کاغذی نشان داده که استفاده از این نوع کتاب و مطالعه آن به ویژه برای کودکان و همین‌طور ورق زدن کتاب با انگشتان دست نه تنها سبب تخلیه هیجانی کودکان می‌شود بلکه به بالارفتن سطح هوشیاری آن‌ها هم کمک می‌کند؛ کاری که هرگز صفحه‌های مانیتور نمی‌توانند انجام دهند. ورق زدن کتاب حتی برای کودکان زیر سه سال نوعی بازی محسوب می‌شود که این بازی کمترین بهره‌اش غلبه بر ترس‌های دوران خردسالی، نوجوانی و پس از آن است. در واقع باید گفت اهمیت کتاب و نقش آن از بدو تولد شروع می‌شود.

کتاب حاضر دربرگیرنده ۴۳ مقاله از متخصصان و کتاب‌شناسان کودک و نوجوان است؛ افرادی که هر یک از زاویه‌ای قابل تأمل و درخور به اهمیت مطالعه و آشنایی کودکان و نوجوانان با کتاب پرداخته‌اند. با مطالعه مقاله‌های

این کتاب درمی‌باییم که اگر قرار باشد برای فرزندانمان در آینده سرمایه‌ای مثلًاً در حد و اندازه آپارتمانی متوسط و حساب بانکی قابل اعتنا کنار بگذاریم بهتر است پیش از هر مال اندوزی‌ای به او انس و آشنایی با کتاب را یاد بدهیم و این‌که چقدر کتاب و دنیای مطالعه می‌تواند در آینده و زندگی اجتماعی او تأثیرگذار باشد. به‌واقع باید گفت مهم‌ترین کاری که می‌توانیم برای فرزندانمان انجام بدهیم علاقه‌مند کردن آن‌ها به مطالعه و کتاب است.

هر یک از ۴۳ مقاله کتاب حاضر که از میان بیش از ۱۵۰ مقاله گلچین شده دریچه‌ای است به سوی دنیای شگفت‌انگیز کتاب و مطالعه برای کودکان و نوجوانان. امیدوارم خوانندگان محترم و به‌ویژه پدران و مادران فارس زبان که این کتاب را مطالعه می‌کنند به نقش خارق‌العاده کتاب در زندگی فرزندانشان پی‌برند.

کوتاه نوشته‌ام را با سخنی از «خورخه لوئیس بورخس» داستان‌نویس نامدار آرژانتینی درباره اهمیت کتاب به پایان می‌برم: «بهشت، کتابخانه‌ای بی‌انتهای است.»

چگونه نوجوانان به کتابخوانی ترغیب می‌شوند؟*

نویسنده: ویکتوریا تایلور

مرحله نوجوانی به مقطعی گفته می‌شود که انسان به لحاظ فیزیکی و روانی دوران پس از کودکی را سپری می‌کند و به سوی جوانی رهسپار می‌شود. در این دوران، مرحله‌ای ویژه در زندگی افراد وجود دارد که توجه یا اعتنا نکردن پدر و مادرها به آن می‌تواند آینده فرزندشان را به نیکبختی یا سیاهی بکشاند.

پدر و مادرها می‌توانند در این دوران با تشویق و هدایت فرزندشان به سوی مطالعه، دنیای جوانی آن‌ها را شکوفا کنند. از این‌رو چند پیشنهاد اساسی به والدین کمک می‌کند تا علاقه به مطالعه را در فرزندانشان شکوفا کنند:

۱. نوجوان را مجبور به نشستن و خواندن کتاب نکنید. هیچ کاری با اجبار

تبیيت نمی‌شود. اجبار شاید اثر موقت داشته باشد، اما همیشگی نیست. به آن‌ها ابتدا خواندن کتاب‌های مهیج را پیشنهاد کنید.

۲. وقت بگذارید و با فرزندتان به کتاب‌فروشی بروید، حتی اگر کتابی از کتاب‌فروشی خریدید اهمیت ندارد. این کار به نوجوان می‌آموزد که از کنار کتاب‌فروشی بی‌اعتنایاً عبور نکند.

۳. به او آموزش دهید که برای رسیدن به آرامش کتاب بخواند؛ با نوجوانتان درباره دوران نوجوانی و تغییرات آن در روان و جسم صحبت کنید و به او بگویید اگر می‌خواهد از تنش‌های این دوران دور شود و به آرامش برسد در کنار تمام

* منبع: دیبول فیری پرس

فعالیت‌هایی که دوست دارد در طول روز انجام دهد، زمانی را هم به مطالعه اختصاص دهد.

۴. برای انجام کارهای خوب نوجوانان، به عنوان هدیه برایش کتاب بخرید؛ این هدیه باعث می‌شود نوجوان در ذهنش این قضیه ثبیت شود که هدیه کارهای خوبش کتاب است و پس از مدتی کتاب را در کنار کارهای خوب می‌بیند.

۵. با فراهم کردن محلی زیبا و مناسب برای کتاب‌های فرزندتان به او غیرمستقیم آموزش می‌دهید که باید به کتاب بسیار اهمیت بدهد، همان‌طور که برای دیگر وسائل اهمیت قائل است و هر چیز جای مشخص دارد.

۶. به نوجوان نشان لای کتاب را معرفی کنید؛ به دلیل فعالیت‌های زیادِ ذهن در دوران نوجوانی، ذهن آن‌ها زود خسته می‌شود. به فرزندتان یادآوری کنید که آن‌ها مجبور نیستند بنشینند و یک کتاب را کامل تمام کنند و بعد از جایشان بلند شوند. به آن‌ها بیاموزید که پس از چند صفحه یا فصل هر وقت احساس خستگی کردند، می‌توانند کتاب را بینند و دوباره به آن مراجعه کنند.

۷. از کتاب به عنوان وسیله‌ای سرگرم‌کننده یاد کنیم. بسیاری از نوجوانان به کتاب خواندن به عنوان فعالیتی جدی نگاه می‌کنند. به همین دلیل می‌توان حتی برای نوجوان کتاب جوک خرید و از او خواست تا بلند کتاب را بخواند و ما هم از شنیدن آن در کنار او لذت ببریم.

۸. تجربه‌های مثبت مطالعه فرزندتان را توسعه دهید. برای مثال اگر نوجوان شما از کتابی درباره دایناسور لذت می‌برد پس از خواندن کتاب او را به موزه تاریخ طبیعی ببرید. پس از مدتی فرزندتان به دنبال کشف سوژه‌های جدید می‌رود.

۹. پیشنهاد مشوق‌های جدید به نوجوان بدهید؛ به فرزندتان پیشنهاد دهید پس از پایان کتابش با هم فیلم مورد علاقه او را تماشا خواهید کرد. این کار به نوجوان کمک می‌کند تا در کنار کارهای عادی روزمره وقتی هم برای مطالعه بگذرد.

۱۰. تماشای تلویزیون را برای فرزندتان محدود کنید؛ تماشای بیش از حد تلویزیون تمرکز را از بین می‌برد و حافظه را ضعیف می‌کند. به نوجوانتان بیاموزید که فعالیت‌هایی از قبیل مطالعه و ورزش ذهن او را پویا می‌کند. با رعایت این نکات می‌توان اندکی از خستگی‌ها و سختی‌های دوران نوجوانی را در فرزندتان بکاهید، ضمن این‌که اورا به مطالعه تشویق کرده‌اید.

چرا باید به ادبیات کودک توجه شود؟*

نویسنده: ژاکوب کاپلر

کتاب خود به تنها یی دارای ارزش است و یکی از منابع بسیار مهم برای بالابردن آگاهی و هوش فردی به حساب می‌آید. حال آن که اگر به حضور کتاب در همه ابعاد زندگی، به ویژه کودکی توجه شود می‌توان گفت، بسیاری از مشکلات روانی و شخصیتی فرد حل خواهد شد. ادبیات کودک، یکی از شاخه‌های مهم ادبیات است که باید به آن توجه بسیار شود و از افراد ماهر و متخصص در زمینه نوشتن و انتشار کتاب بهره برد. نکته‌ای که باعث می‌شود برخی از کشورها در این رشته سرآمد شوند، توجه به تصاویر، ویژگی‌های روان‌شناسی، استفاده از ادبیات مناسب سن کودکان و مواردی از این دست است. در کانادا، پیش از این که نویسنده‌ای تصمیم به نوشتمن کتاب کودک بگیرد، طرح اولیه خود را در میزگردی با حضور کارشناسان ادبیات کودک، روان‌شناسان کودک و طراحان کتاب کودکان ارائه می‌دهد و پس از در نظر گرفتن همه جواب، اگر کتاب از سوی این متخصصان تأیید شد تصمیم به انتشار آن می‌گیرد. پس از انتشار کتاب، متخصصان با حضور گروهی از بچه‌ها کتاب را رونمایی می‌کنند. پس از آن، با دادن یک جلد کتاب به عنوان هدیه به بچه‌ها از آن‌ها می‌خواهند تا کتاب را بخوانند و در وبسایت نویسنده درباره کتاب و شخصیت‌های آن نظر بدهند. همین امر سبب شده تا از کانادایی‌ها به عنوان حرفه‌ای‌ترین خوانندگان کتاب یاد کنند.

* منبع: پرسپکتیو نیوز

اما در کنار این شرایط، در برخی از کشورها نیز به ادبیات کودک تنها به عنوان سرگرمی نگاه می‌کنند. در این کشورها تولید کتاب کودک هر روز بیش از صدها جلد است و یک کتاب بارها و بارها با زبان‌ها و طراحی‌های مختلف تجدید چاپ می‌شود و هرگز به این کار ایراد گرفته نمی‌شود. اگرچه جوامعی مثل آفریقا، از لحاظ ادبیات کهن غنی هستند، اما در آن جا به ادبیات کودک توجه زیادی نشان داده نمی‌شود و همین امر باعث شده سرانه مطالعه در بسیاری از کشورهای آفریقایی تنها سالی یک خط باشد. این در حالی است که توجه به ادبیات کودک در جهان امروز اهمیت بسیار دارد؛ یعنی کودکان آن قدر مهم هستند که تنها برای سرگرمی آن‌ها کتاب نوشته نمی‌شود بلکه از نوشتن کتاب برای کودکان هدفی وجود دارد و به تمام جنبه‌های روان‌شناختی و ساختارهای ذهنی کودک توجه می‌شود و این همان چیزی است که ادبیات کودک را در کشورهای مختلف متمایز می‌کند. از کودکی می‌توان همه چیز را به افراد آموخت و آن‌چه تمایلات و رغبت‌های افراد را در بزرگسالی می‌سازد همانی است که در کودکی آموخته. زمانی که بچه‌ها بدانند نظر آن‌ها درباره یک کتاب تا چه حد برای نویسنده مهم است بیشتر ترغیب خواهد شد تا کتاب بخوانند. این در حالی است که آن‌چه سبب تمایل بیشتر مردم برخی از کشورها به سوی مطالعه و کتاب می‌شود توجه به همین مسائلی است که شاید بسیار کوچک به نظر آیند، اما اصل هستند و بسیار مهم به حساب می‌آیند.